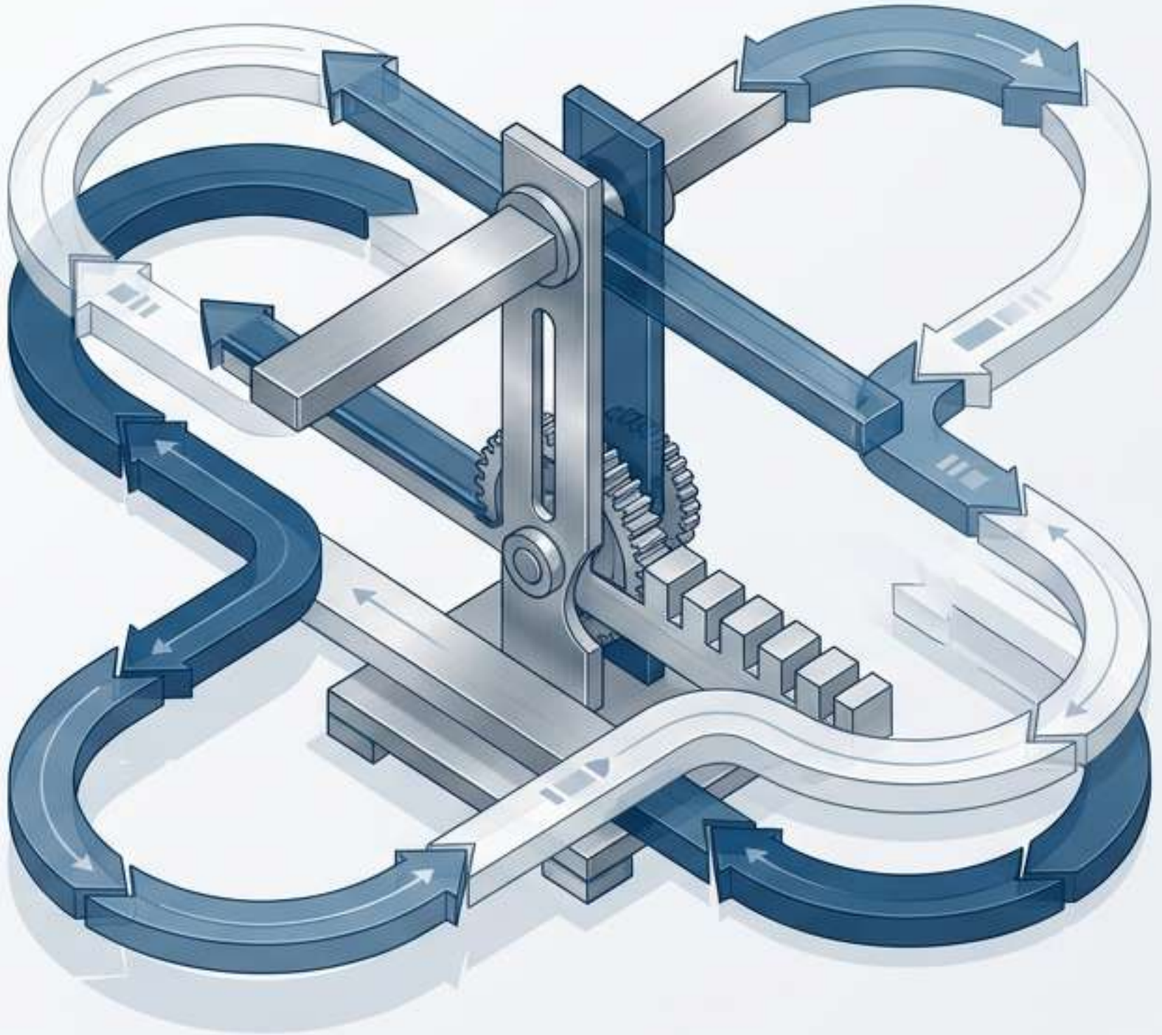
Інструменти регулювання ліквідності банківської системи

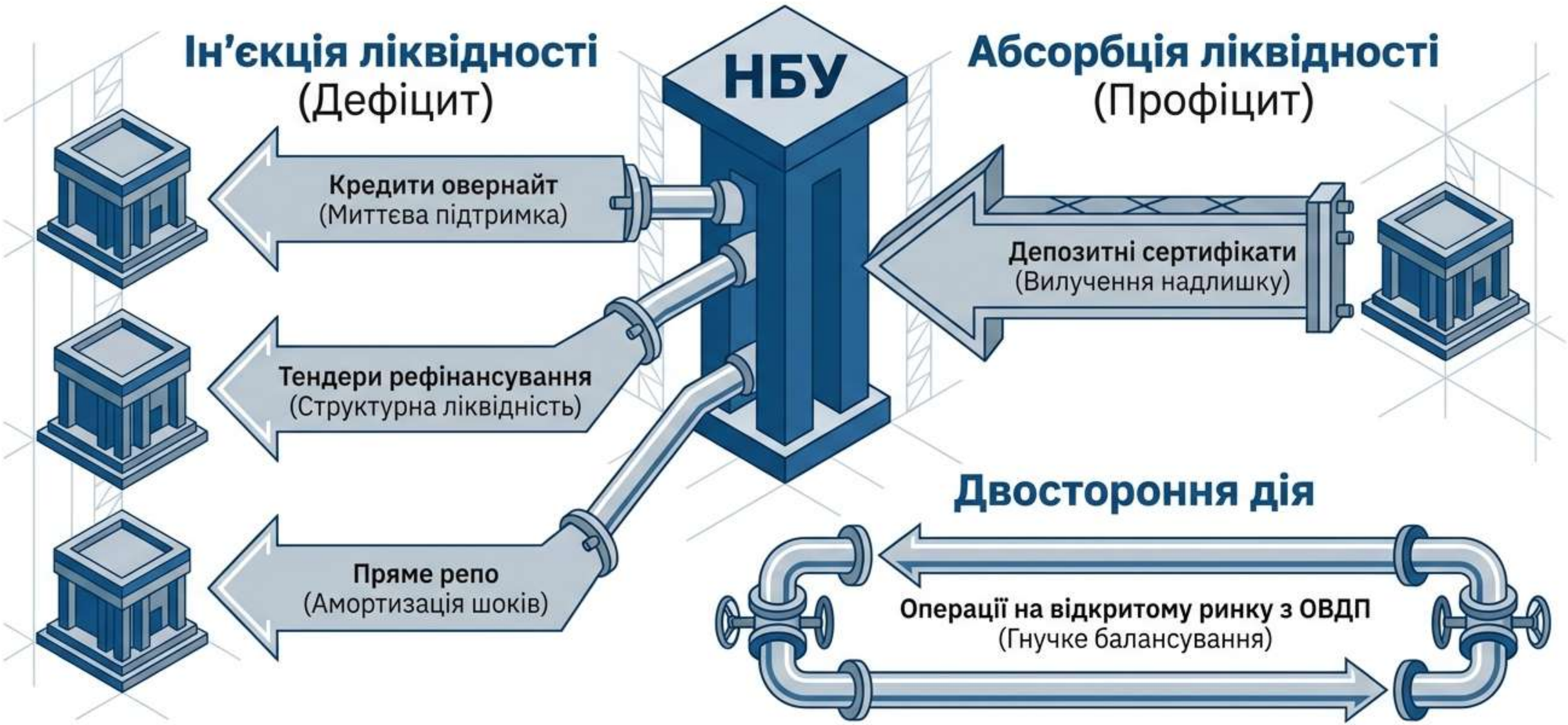
Механізми, процеси та контроль Національного банку України

Навчальний матеріал
для спеціальності «Фінанси»

Gemini Notebook

Архітектура рівноваги: Макрорівень

Gemini Notebook

Кредити овернайт: Оперативне усунення розривів

Призначення:	Процес:
Щоденна підтримка поточної ліквідності банків на 1 робочий день.	НБУ щоденно публікує умови та ставку → Банк подає заявку до встановленого часу → Автоматичне задоволення (за відсутності порушень).

Жорсткий дедлайн

Заявки прийнято

Жорстке обмеження:

Заявки, подані після дедлайну, беззастережно відхиляються. Єдиний виняток — технічні збої на стороні НБУ.

Gemini Notebook

Тендери рефінансування: Формування структурної ліквідності

Строки:

Стандартні — до 14 днів. Понад 14 днів — виключно за рішенням Правління НБУ після розгляду Комітетом з монетарної політики.

Кількісний (За фіксованою ціною)

НБУ оголошує обсяг.

Якщо попит перевищує пропозицію, кошти розподіляються між банками суворо пропорційно до їхніх заявок (із заокругленням до цілого).

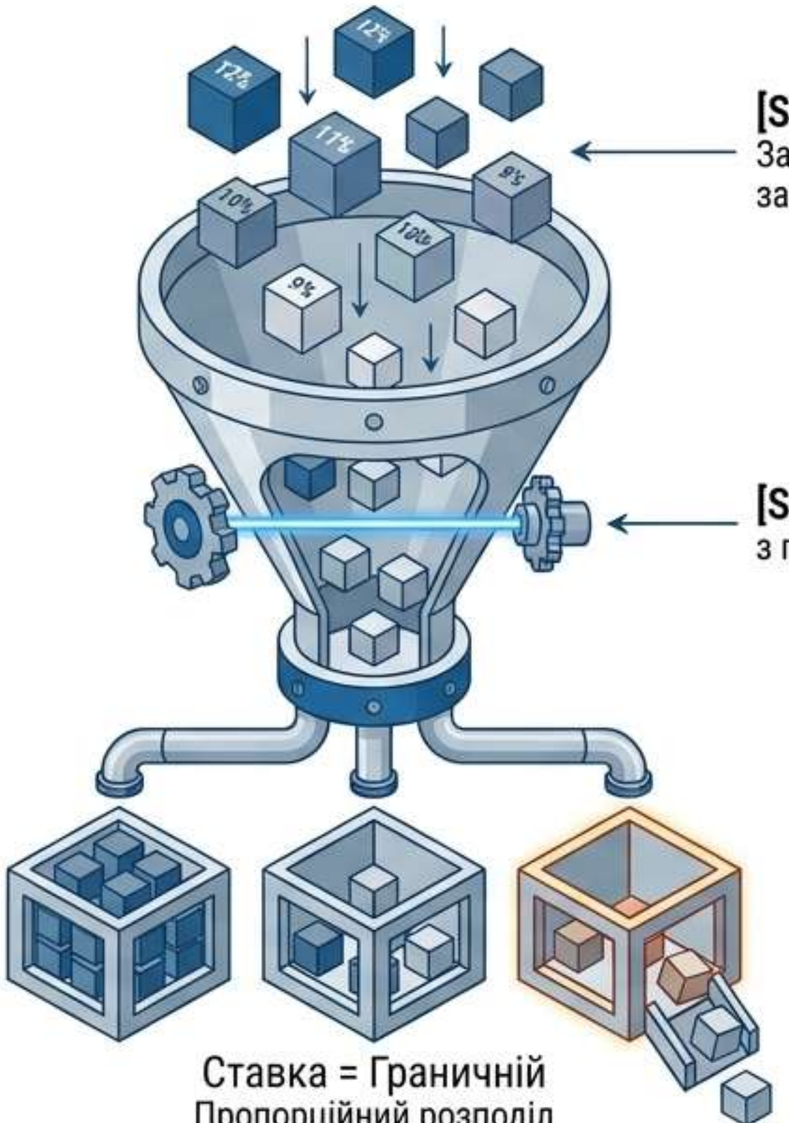
Процентний (Ринкове ціноутворення)

Банки самостійно пропонують ставки (не нижче облікової ставки НБУ).

НБУ встановлює граничну маржинальну ставку для досягнення операційної цілі.

Gemini Notebook

Алгоритм алокації: Механіка процентного тендера

[Step 1] Сортування:
Заявки ранжуються від найвищої запропонованої ставки до найнижчої.

[Step 2] Фільтрація: Зіставлення з граничною ставкою НБУ.

[Step 3] Виконання:

Ставка > Граничної
Задовольняються на 100%

Ставка = Граничній
Пропорційний розподіл залишку (pro-rata)

Ставка < Граничної
Відхиляються (0%)

Gemini Notebook

Операції прямого репо: Забезпечена ліквідність

Специфіка

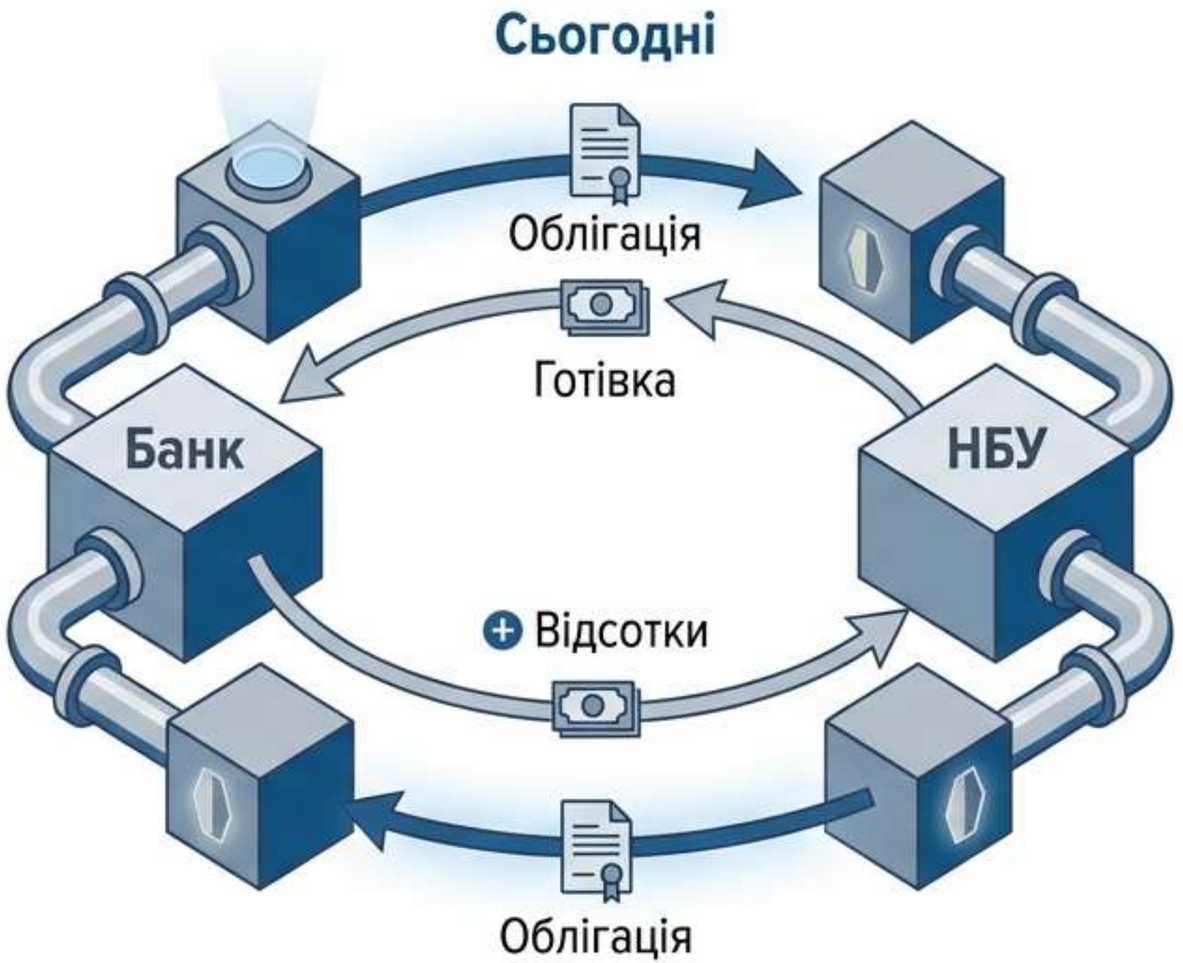
Нерегулярний інструмент для згладжування неочікуваних шоків.
Максимальний строк — 90 днів.

Два режими розрахунків

- Державні облігації (ОВДП):
  Принцип «поставка проти оплати» (DvP).
- Інші облігації (гарантовані КМУ, міжнародні):
  Принцип «поставка без оплати».

Жорсткі вимоги до застави

Цінні папери мають бути вільними від обтяжень. Строк їх погашення має наставати не раніше ніж через 2 робочі дні після дати зворотного викупу за репо.

Gemini Notebook

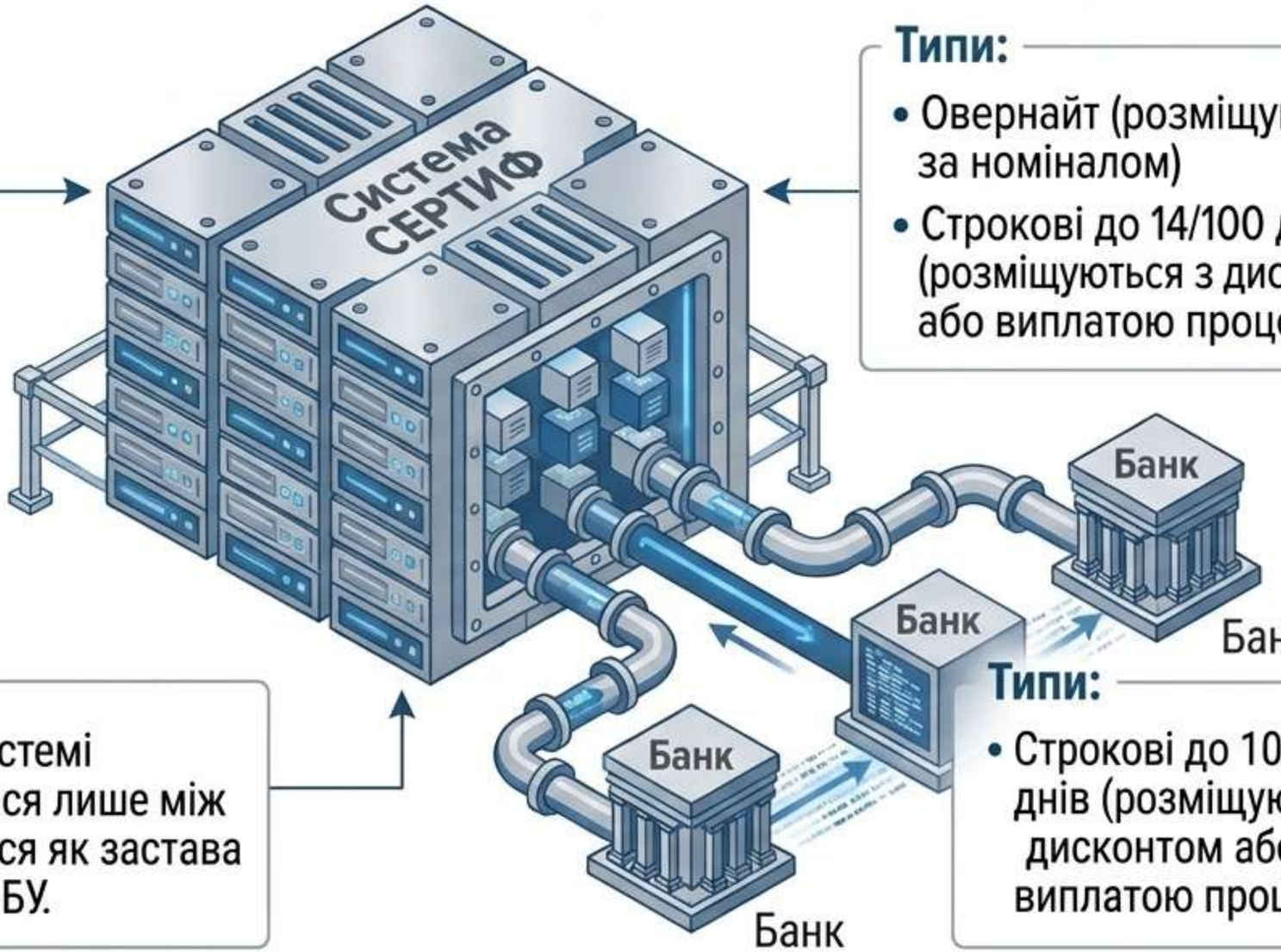
Депозитні сертифікати (ДС): Абсорбція профіциту

Концепція:

Випуск власних боргових зобов'язань НБУ у бездокументарній формі для стерилізації надлишкової гривні.

Типи:

- Овернайт (розміщуються за номіналом)
- Строкові до 14/100 днів (розміщуються з дисконтом або виплатою процентів)

Екосистема СЕРТИФ:

Облік ведеться виключно в системі СЕРТИФ. ДС можуть торгуватися лише між банками або використовуватися як застава на міжбанку чи для кредитів НБУ.

Типи:

- Строкові до 100 днів днів (розміщуються з дисконтом або виплатою процентів)

Gemini Notebook

Механіка тендерів ДС та операційна дисципліна

Інвертована алокація

Дисциплінарний протокол (Штрафна зона)

Якщо банк виграє тендер, але не перераховує кошти:

Етап 1: Анулювання та офіційне попередження.

Етап 2 (Повторне порушення): Штраф 0.1% від суми заявки (до 1% статутного капіталу).

Етап 3: Блокування доступу до операцій з ДС до повної сплати штрафу.

Gemini Notebook

Операції на відкритому ринку: Двостороння гнучкість

НБУ

[Path A]

Організовані ринки капіталу:
НБУ купує/продає ОВДП через аукціони або прямі торги.
Обсяги розподіляються суворо 50/50 між двома біржами з найбільшим обсягом торгів за останні 6 місяців.

Біржа 1 (50%)

Біржа 2 (50%)

[Path B]

Прямі договори (Позабіржовий ринок):
Ініціюються стороною, яка потребує термінової ліквідності.
Укладаються напряму через електронні торгові системи (ЕТС) за наявності Єдиного договору.

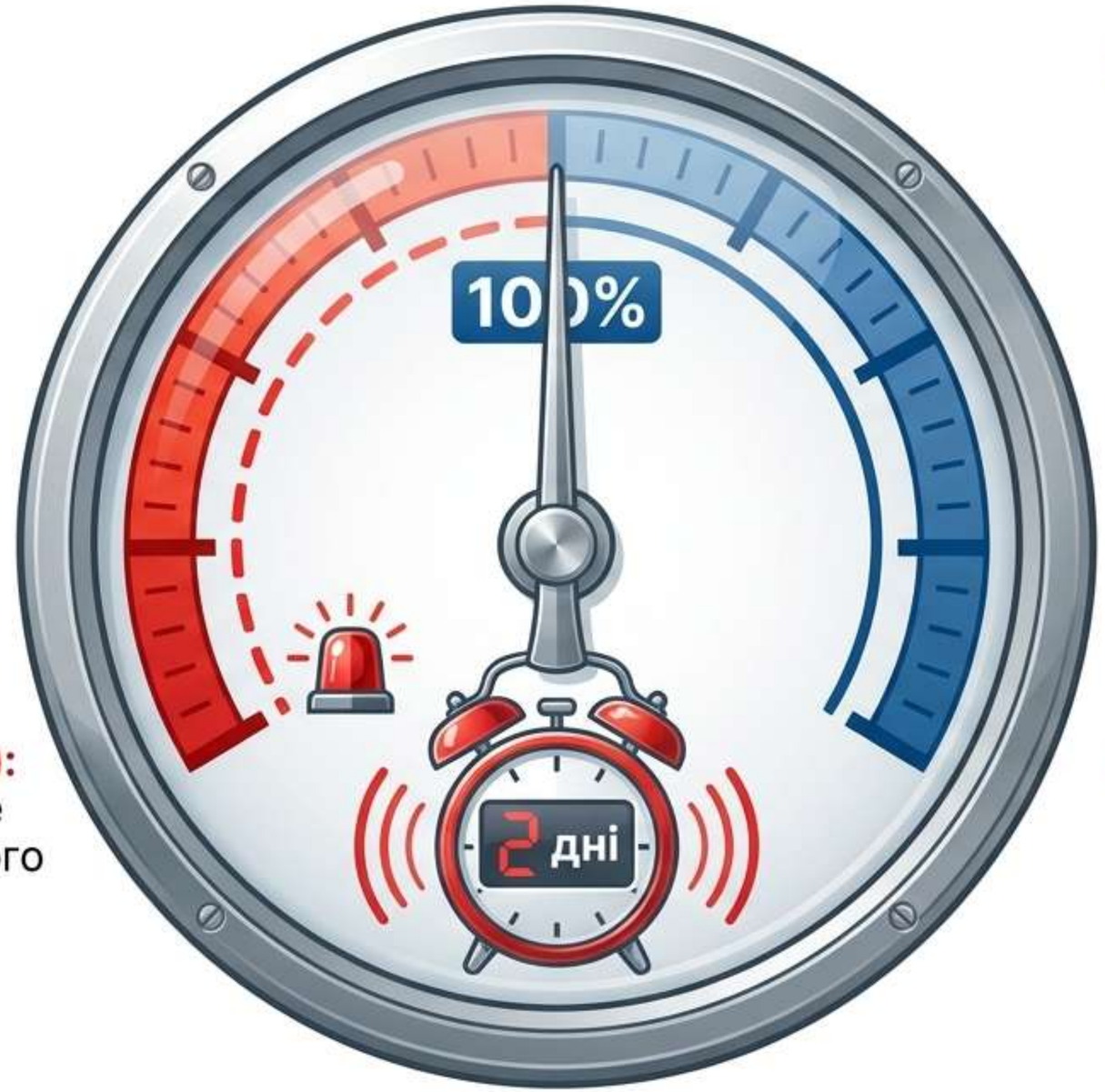
Gemini Notebook

Синтезна матриця: Архітектура інструментів НБУ

Інструмент	Напрямок коштів	Максимальний строк	Механізм ціноутворення	Забезпечення
Овернайт	До банку	1 день	Фіксована ставка	Пул активів
Рефінансування	До банку	14 днів (стандарт)	Кількісний / Процентний тендер	Пул активів
Пряме репо	До банку	До 90 днів	Дисконтування (справедлива вартість)	ОВДП, муніц./корп. облігації
Деп. сертифікати	Від банку	Овернайт, 14, 100 днів	Дисконт / Проценти (Тендер)	Без забезпечення (зобов'язання НБУ)

Gemini Notebook

Управління ризиками: Правило 100% та Коригуючі коефіцієнти

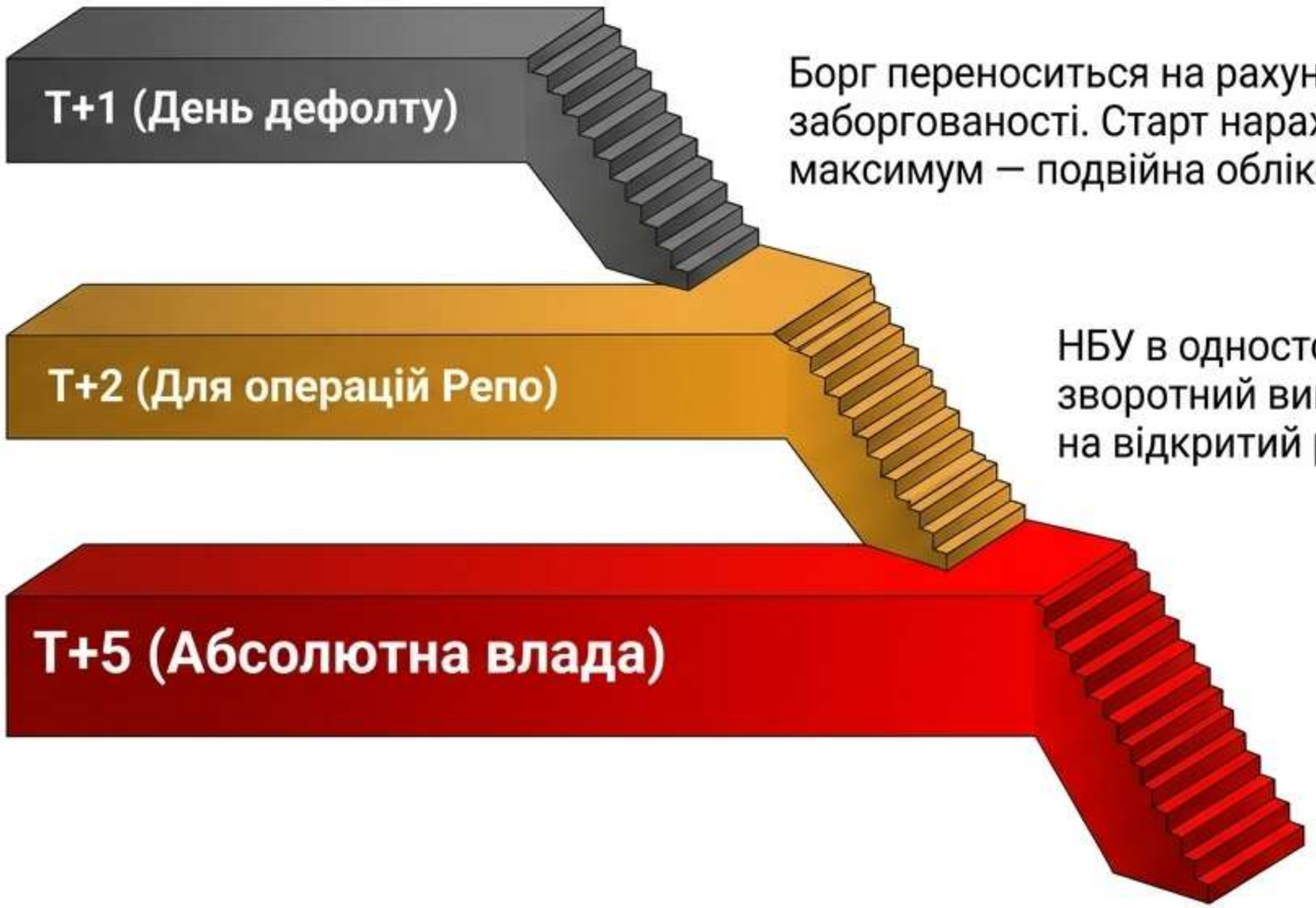
Механіка пулу:
НБУ оцінює заставу не за номіналом, а за справедливою вартістю із застосуванням коригуючих коефіцієнтів (haircuts).

Маржин-колл (Margin Call):
Якщо вартість падає нижче 100%, НБУ вимагає негайного поповнення пулу.
Якщо банк не надає активи протягом 2 робочих днів → вимога дострокового погашення кредиту.

Правило 100%:
Відношення вартості пулу
Відношення вартості пулу застави до сумарної заборгованості банку ніколи не може бути меншим за 100%.

Gemini Notebook

Протокол стягнення: Беззастережна дія НБУ

Борг переноситься на рахунки простроченої заборгованості. Старт нарахування пені (0.1% на день, максимум — подвійна облікова ставка).

НБУ в односторонньому порядку скасовує зворотний викуп і викидає заставлені облігації на відкритий ринок для продажу.

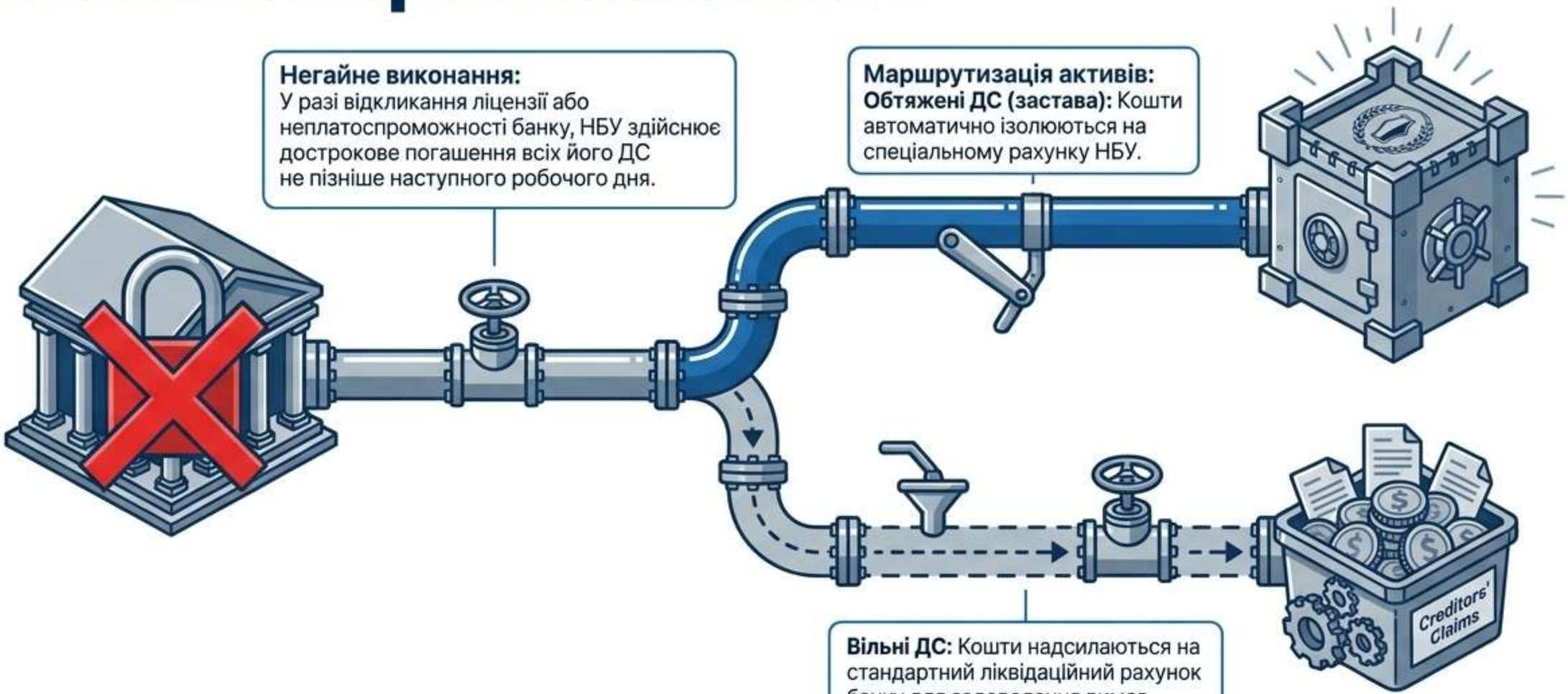
Відповідно до статті 73 Закону «Про НБУ», Національний банк застосовує безумовне право безспірного списання коштів безпосередньо з кореспондентського рахунку банку.

Gemini Notebook

Системний збій: Протокол неплатоспроможності

Негайне виконання:
У разі відкликання ліцензії або неплатоспроможності банку, НБУ здійснює дострокове погашення всіх його ДС не пізніше наступного робочого дня.

Маршрутизація активів:
Обтяжені ДС (застава): Кошти автоматично ізолюються на спеціальному рахунку НБУ.

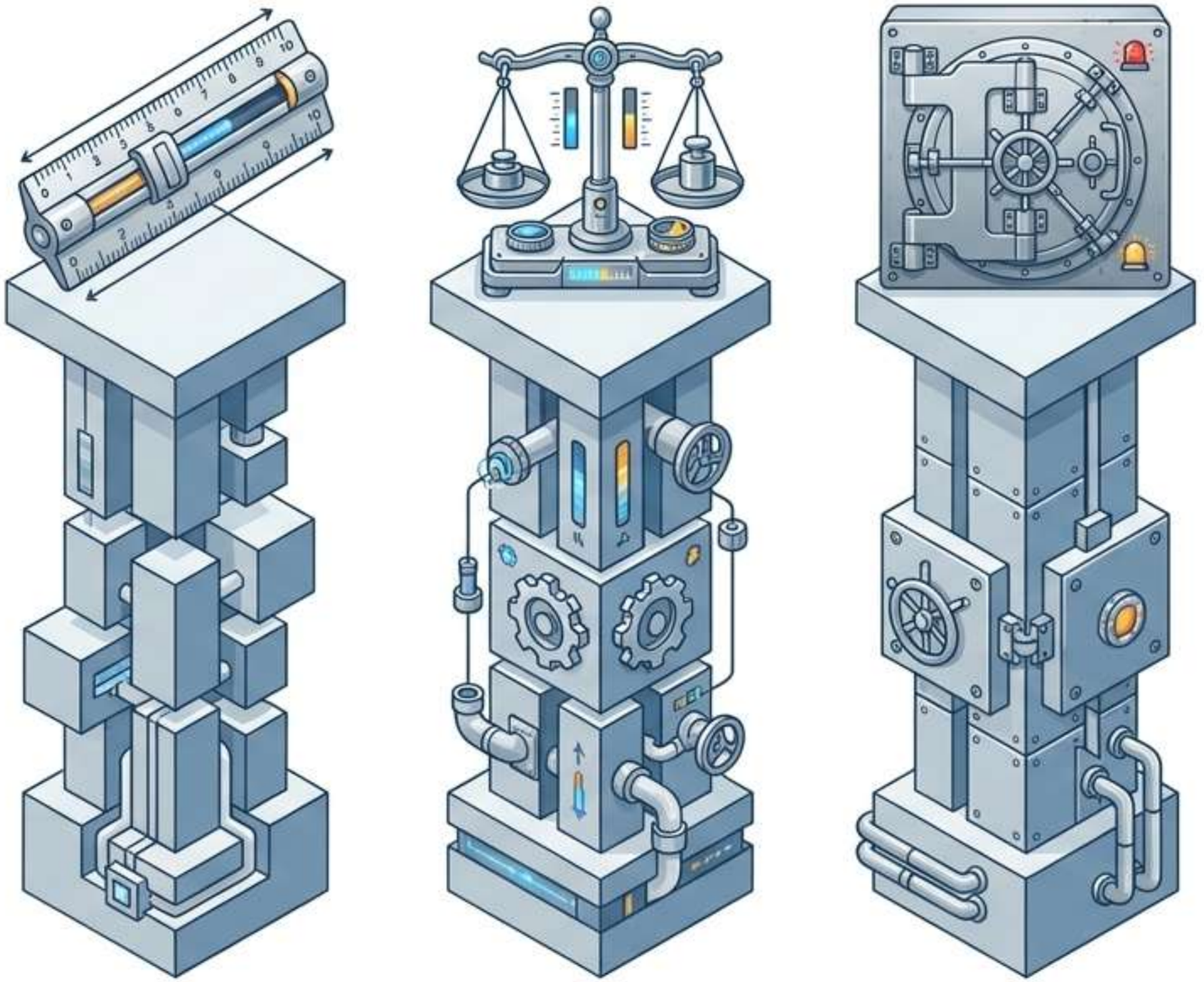
Вільні ДС: Кошти надсилаються на стандартний ліквідаційний рахунок банку для задоволення вимог кредиторів.

Gemini Notebook

Архітектура рівноваги: Головні висновки

[Pillar 1] Безшовна гнучкість

НБУ володіє гранулярним набором інструментів для будь-якого горизонту — від усунення миттєвих денних розривів (овернайт) до структурного балансування на 100 днів.

[Pillar 3] Невідворотна дисципліна

Система функціонує виключно завдяки абсолютній цілісності застави (fair value haircuts) та безумовному, автоматичному праву стягнення (Стаття 73).

Gemini Notebook